

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ  
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ  
ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

**ΑΘΗΝΑ 1999**

### **Ομάδα Σύνταξης \***

Γεωργιάδου Αγάθη, Φιλολόγος, δ.φ.

Δημητρακοπούλου Παναγιώτα, Φιλολόγος

Κοκκινάκη Νένα, Φιλολόγος, δ.φ.

Σκαλτσογιάννης Παύλος, Φιλολόγος, δ.φ.

\* Ο κ. Παπαγεωργιάκης Δημήτρης συνεργάστηκε στην Εισαγωγή και στο τραγούδι “Του Νεκρού Αδελφού” κατά το προηγούμενο τεύχος (*Αξιολόγηση των Μαθητών της Α΄ Λυκείου στα Φιλολογικά Μαθήματα*, τεύχος α΄).

Copyright (C) 1999: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας  
Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

---

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ’ αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
• ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	7
1. Παραλογή, “Του Νεκρού Αδελφού” .....	13
2. Ακριτικό, “Ο γιος της χήρας” .....	23
3. Γεωργίου Φραντζή “Χρονικό” .....	31
4. Βιτσέντζου Κορνάρου “Ερωτόκριτος” - [Ηρθεν η ώρα κι ο καιρός] .....	36
5. Δημοτικό τραγούδι [Ηλιε μου και τρισήλιε μου] .....	42
6. Δημοτικό τραγούδι [Οι σκλάβοι των Μπαρμπαρέσων] .....	48
7. Δημοτικό τραγούδι [Της Δέσπωσης] .....	52
8. Ηλία Μηνιάτη “Περί φθόνου” .....	58
9. Ανωνύμου του Έλληνας: “Ελληνική Νομαρχία” [Η εφεύρεσις των χρημάτων] .....	63
10. Κλέφτικο τραγούδι [Της νύχτας οι αρματολοί] .....	67
11. Μακρυγιάννη “Απομνημονεύματα” .....	72
12. Γιώργου Σεφέρη “Ελένη” .....	79
13. Γιώργου Σεφέρη “Επί Ασπαλάθων...” .....	85
14. Οδυσσέα Ελύτη “Το Αξιον εστί” (Τα πάθη, άσμα η΄) .....	91
15. Νίκου Εγγονόπουλου “Νέα περί του θανάτου...” .....	99
16. Γιάννη Ρίτσου “Ρωμοσύνη” (Ενότητα Ι) .....	106
17. Νικηφόρου Βρεττάκου “Δυο μητέρες νομίζουν πως είναι μόνες στον κόσμο” .....	115
18. Στράτη Μυριβήλη Η ζωή εν τάφω - “Η μυστική παπαρούνα” .....	121
19. Στράτη Μυριβήλη Η ζωή εν τάφω - “Ζάβαλη Μάικω” .....	131
20. Ηλία Βενέζη “Το Νούμερο 31328” (Κεφάλαιο ΙΖ) .....	143
21. Γιώργου Θεοτοκά Αργώ - “Θέλω γράμματα” .....	154
22. Κοσμά Πολίτη Στου Χατζηφράγκου [Η ομορφιά του κόσμου] .....	169

23. Μ. Καραγάτση “Τα χταποδάκια” .....	179
24. Στρατή Τσίρκα “Μνήμη” .....	191
25. Παντελή Πρεβελάκη “Η κεφαλή της Μέδουσας” .....	204
26. Β. Τατάκη “Η φωνή των πατέρων” .....	221
27. Δημήτρη Γληνού [Ο νέος ελληνισμός στο σύγχρονο πολιτισμό] .....	232
28. Δάντη “Θεία Κωμωδία” .....	243
• ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΕ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ.....	253
• ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....	257

**Σε κάθε ενότητα υπάρχουν:**

- Παραδείγματα ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης, σύντομης απάντησης, αντικειμενικού τύπου
- Παραδείγματα εργασιών για το σπίτι
- Παραδείγματα συνθετικών - δημιουργικών εργασιών
- Παραδείγματα κριτηρίων αξιολόγησης

Φωτογραφία εξωφύλλου: Ν. Εγγονόπουλου: “Ποιητής και μούσα”, 1938.  
Ελαιογραφία. Ιδιωτική συλλογή.

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.), συνεχίζοντας την προσπάθεια υποβοήθησης των εκπαιδευτικών στο δύσκολο έργο τους, αναμόρφωσε τα βιβλία που αναφέρονται στην αξιολόγηση των μαθητών των Α΄ και Β΄ τάξεων του Ενιαίου Λυκείου (Ε.Λ.). Κατά την αναμόρφωσή τους έχουν ληφθεί υπόψη οι παρατηρήσεις και υποδείξεις των εκπαιδευτικών που τα χρησιμοποίησαν κατά τα σχολικά έτη 1997-98 και 1998-99 και οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από έρευνες του Κ.Ε.Ε. σχετικές με την αξιοποίηση των βιβλίων αυτών στη σχολική πράξη.

Με την ευκαιρία της επανέκδοσης των παραπάνω βιβλίων θα ήθελα να επαναλάβω ακόμη μία φορά τα κύρια σημεία του τρόπου χρησιμοποίησής τους.

- Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης των μαθητών *έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα*. Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι υποχρεωμένοι να τις χρησιμοποιούν αυτούσιες. *Έχουν τη δυνατότητα να τις τροποποιούν, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των μαθητών τους, να τις απλουστεύουν, εφόσον τις θεωρούν δύσκολες, να παραλείπουν όσες κρίνουν πως δεν αντιστοιχούν στο επίπεδο των μαθητών τους ή στους διδακτικούς στόχους, τους οποίους οι ίδιοι θέτουν*. Τα παραδείγματα αυτά επιδιώκουν να βοηθήσουν τους διδάσκοντες να εκπονούν *οι ίδιοι δικές τους ερωτήσεις*. Πρόθεσή μας δεν είναι να περιορίσουμε την ελευθερία και την παιδαγωγική αυτονομία του εκπαιδευτικού, αλλά να του προσφέρουμε ιδέες που θα τον βοηθήσουν να αυξήσει τα περιθώρια της πρωτοβουλίας του και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του.
- Η προσπάθεια ορισμένων εκπαιδευτικών να αναθέτουν στους μαθητές τους την επεξεργασία όλων των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. οδήγησε κατά το πρόσφατο παρελθόν σε σημαντική αύξηση της εργασίας των μαθητών. Η τακτική αυτή, της οποίας οι αρνητικές συνέπειες είναι προφανείς, οφείλεται σε παρεξήγηση και σε μη ορθή κατανόηση του σκοπού, τον οποίο υπηρετεί το παραπάνω παιδαγωγικό υλικό. Οι Ομάδες Εργασίας του Κ.Ε.Ε. εκπόνησαν για κάθε ενότητα της διδακτέας ύλης ικανό αριθμό ερωτήσεων, επειδή στόχος τους ήταν: α) να καλύψουν ευρύ φάσμα διδακτικών στόχων, β) να ικανοποιήσουν ποικίλα επίπεδα απαιτήσεων και γ) να αξιοποιήσουν τα θετικά στοιχεία διαφορετικών τύπων ερωτήσεων. *Επιδίωξαν, με άλλα λόγια, να διευρύνουν, μέσα από την παροχή πολλών παραδειγμάτων, τη δυνατότητα επιλογής ερωτήσεων από τους διδάσκοντες και να καλύψουν, στο βαθμό του δυνατού, όλες τις πιθανές ανάγκες τους. Ποτέ, όμως, και για κανένα λόγο, δεν ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς ούτε να εξαντλούν τα σχετικά παραδείγματα, ούτε να περιορίζονται αποκλειστικά σ' αυτά. Κάτι τέτοιο και αντιπαιδαγωγικό είναι και*

*αντίθετο προς το πνεύμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Οι διδάσκοντες πρέπει να επιλέγουν από κάθε ενότητα μικρό αριθμό ερωτήσεων, οι οποίες ανταποκρίνονται στους διδακτικούς στόχους που επιδιώκουν και στα κριτήρια που οι ίδιοι θέτουν, και αυτές θα αξιοποιούν στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης.*

- Τα θέματα και οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν προορίζονται μόνο για εργασίες των μαθητών στο σπίτι ή για την εκπόνηση ολιγόλεπτων και ωριαίων διαγωνισμάτων. Πολλά από τα θέματα και τα ερωτήματα αυτά μπορούν και πρέπει να αξιοποιούνται στο πλαίσιο της καθημερινής σχολικής εργασίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα ζητήματα εκείνα που, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, παρουσιάζουν δυσκολίες για το μέσο μαθητή.
- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει ακόμη να έχουν υπόψη τους ότι καμιά από τις ερωτήσεις που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν θα χρησιμοποιηθεί αυτούσια στις προαγωγικές εξετάσεις. Στις εξετάσεις αυτές τίθενται ερωτήσεις ανάλογες προς εκείνες που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. και στα σχολικά εγχειρίδια, διαφορετικές, όμως, ως προς το περιεχόμενό τους.
- Η χρησιμοποίηση, τέλος, των ερωτήσεων που περιέχονται στα παραπάνω βιβλία δεν αποκλείει ούτε εμποδίζει την αξιοποίηση των ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια.

Για τη διεύρυνση της βοήθειας που φιλοδοξεί το Κ.Ε.Ε. να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς στο κρίσιμο ζήτημα της αξιολόγησης των μαθητών, έχουν γίνει και οι εξής συμπληρωματικές ενέργειες: Τα παραδείγματα των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης έχουν καταχωρισθεί στη σελίδα που έχει δημιουργήσει το Κ.Ε.Ε. στο Internet (<http://www.kee.gr>), από την οποία μπορούν να τα αντλούν όσοι έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο. Προωθείται, τέλος, η επανέκδοση όλων των ερωτήσεων που έχουν εκπονηθεί από το Κ.Ε.Ε. σε ηλεκτρονική μορφή (cd-rom).

Τελειώνοντας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους επιστημονικούς συνεργάτες του Κ.Ε.Ε. για την εργασία τους καθώς και τους εκπαιδευτικούς των Ενιαίων Λυκείων για τα σχόλια που μας έστειλαν και τις υποδείξεις τους. Εύχομαι τα νέα βιβλία να αποδειχθούν, όπως και τα προηγούμενα, πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια βελτίωσης του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου.

Οκτώβριος 1999  
Ο Πρόεδρος του Κ.Ε.Ε.

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αναφερθεί κανείς στο τι αξιολογείται στο μάθημα της Λογοτεχνίας, αφού η αξιολόγηση συνδέεται άμεσα με το πώς ο καθένας ορίζει τη λογοτεχνία και ποια θέση υιοθετεί τόσο ως προς το αν αυτή διδάσκεται, όσο και ως προς το τι επιδιώκεται με τη διδασκαλία της. Η σχετική βιβλιογραφία δίνει ποικιλία απαντήσεων στα ερωτήματα αυτά και η όποια επιλογή διδακτικής προσέγγισης και αξιολόγησης των μαθητών δεν μπορεί παρά να είναι μια επιλογή ανάμεσα σε πολλές άλλες. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να δεχθούμε ως ενδεικτική και την ταξινόμηση των στόχων της αξιολόγησης, που αναφέρονται στις διάφορες ταξινομίες στόχων της διδασκαλίας των λογοτεχνικών κειμένων.

Με βάση την ίδια λογική τα παραδείγματα των ερωτήσεων που ακολουθούν και η αξιολόγηση που προκύπτει από τη χρήση τους, θα πρέπει να θεωρηθούν ως μία μόνο δυνατότητα ανάμεσα σε πολλές άλλες που έχει ο φιλόλογος να διαμορφώσει και να ιεραρχήσει τους στόχους του μαθήματός του και να καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα τους αξιολογήσει. Εξυπακούεται ότι όλα αυτά εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο και τους σκοπούς που καθορίζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα, στο πνεύμα που διέπει τα σχολικά εγχειρίδια και στις οδηγίες που έχουν εκπονηθεί από τα αρμόδια επιστημονικά όργανα στο χώρο της εκπαίδευσης.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω και με δεδομένο ότι στη διάρκεια των τελευταίων τριάντα ετών η έμφαση στη μελέτη της λογοτεχνίας μετατοπίστηκε από το συγγραφέα στην κατεύθυνση του αναγνώστη, που επιφορτίζεται και με τη νοηματοδότηση του κειμένου, σχεδιάσαμε ένα σύνολο παραδειγμάτων ερωτήσεων που καλύπτουν πλήθος διδακτικών στόχων και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του μαθητή στο υπό εξέταση μάθημα. Για την εκπόνησή τους επιδιώξαμε να χρησιμοποιήσουμε στοιχεία τόσο από τη θεωρία της λογοτεχνίας, όσο και από τη μεθοδολογία της αξιολόγησης του μαθητή.

Τα παραδείγματα των ερωτήσεων που αναφέρονται κατηγοριοποιούνται σε:

- ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης
- ερωτήσεις σύντομης απάντησης
- ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου
- συνδυασμό των προηγούμενων ειδών.

Μερικά από τα παραπάνω είδη ερωτήσεων, και συγκεκριμένα οι ανοικτές ερωτήσεις, είναι οικείες στους διδάσκοντες, αφού υπάρχουν στα διδακτικά εγχειρίδια και χρησιμοποιούνται στις διάφορες εξετάσεις. Η δική μας συμβολή στο σημείο αυτό, συνίσταται στο να συντελέσουμε ώστε ο εκπαιδευτικός να κατανοήσει καλύτερα τη χρήση ποικίλων τύπων ερωτήσεων και τον τρόπο διατύπωσής τους. Στόχος μας είναι να βοηθήσουμε το διδάσκοντα να δημιουργήσει και δικές του ενδεχομένως ερωτήσεις σύμφωνα με τους επιδιωκόμενους διδακτικούς στόχους.

**Τονίζεται και πάλι ότι οι ερωτήσεις που ακολουθούν είναι ενδεικτικές και λειτουργούν ως παραδείγματα του τρόπου, με τον οποίο ο διδάσκων θα μπορούσε να σχηματίσει τις δικές του και να τις χρησιμοποιήσει για να καταρτίσει διάφορα κριτήρια αξιολόγησης.** Από κάθε ενότητα μπορούν να εξαχθούν πολλές ερωτήσεις διαφορετικών ειδών έτσι, ώστε να διευρυνθεί το πλαίσιο της αξιολόγησης του μαθητή προς την κατεύθυνση του επικοινωνιακού και δημιουργικού χαρακτήρα του μαθήματος και της ανάπτυξης της κριτικής στάσης του μαθητή/αναγνώστη.

Ως προς το θέμα των ερωτήσεων «αντικειμενικού τύπου», θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η χρήση τους στην αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα της Λογοτεχνίας δεν είναι ούτε αποκλειστική ούτε υποχρεωτική. Το μάθημα της Λογοτεχνίας στοχεύει κυρίως στην καλλιέργεια και ανάπτυξη άλλων δεξιοτήτων του μαθητή/αναγνώστη και ειδικά αυτών που σχετίζονται με την απόλαυση του κειμένου, την επικοινωνία και τη δημιουργικότητα. Παρόλα αυτά, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και ερωτήσεις αυτής της μορφής για τον έλεγχο της μάθησης πληροφοριακών κυρίως στοιχείων (προαπαιτούμενες γνώσεις, γραμματολογικά στοιχεία, λεξιλόγιο), με την προϋπόθεση όμως να τις χρησιμοποιούμε στο βαθμό που δεν εγκλωβίζουν τη δημιουργική σκέψη του μαθητή, ούτε συρρικνώνουν την εκφραστική του ικανότητα. Είναι γνωστό ότι



το λογοτεχνικό έργο (και κάθε έργο τέχνης) έχει με τον αναγνώστη σχέση *διαλεκτική*, με την έννοια ότι προκαλεί τον εκάστοτε δέκτη να δώσει τις δικές του ερμηνευτικές εκδοχές, με γνώμονα τα δικά του βιώματα και τους προβληματισμούς. Επομένως η πολλαπλότητα των ερμηνειών είναι **αποδεκτή**, υπό τον όρο ότι τεκμηριώνεται επαρκώς μέσα από το ίδιο το κείμενο.

Ως προς τον τρόπο διατύπωσης των ερωτήσεων (ιδιαίτερα των ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης) επισημαίνουμε ότι θα πρέπει οι ερωτήσεις να ανταποκρίνονται στο μέσο επίπεδο των μαθητών κάθε τάξης, να διακρίνονται από απλότητα και σαφήνεια και να μην ενθαρρύνουν τη δημιουργία μηχανικών απαντήσεων, αλλά την ικανότητα διατύπωσης κρίσεων. Επιπλέον στη διατύπωσή τους θα πρέπει να αποφεύγονται οι γενικότητες και οι αοριστίες, η ρητορεία και η αμφισημία. Έτσι, ελέγχεται αν οι απαντήσεις των μαθητών είναι σαφείς, αν περιορίζονται αυστηρά μέσα στο θέμα και αν αποφεύγουν τις αυθαίρετες ερμηνείες και το δογματισμό.

Σχετικά με την αξιολόγηση των απαντήσεων, ελέγχουμε αν ο μαθητής κατανόησε σε βάθος το έργο, αν είναι σε θέση να παρατηρήσει τη δομή του, τις σχέσεις των μερών του, να επισημάνει την τεχνική του συγγραφέα, να κρίνει, να συγκρίνει και να τεκμηριώσει την όποια θέση του, να εντάξει το έργο στην εποχή του, να χαρακτηρίσει την τεχνοτροπία και το ύφος του. Επίσης ελέγχουμε την ποιότητα του λόγου του μαθητή (την ορθή χρήση και τη δύναμή του).

Οι εργασίες - ασκήσεις, τις οποίες εκπονεί ο μαθητής στο σπίτι πρέπει να καλλιεργούν την ευαισθησία του, να διεγείρουν το ενδιαφέρον του σε ιδέες και αξίες και να ενθαρρύνουν την πρωτοβουλία και τη δημιουργικότητά του. Οι συνθετικές - δημιουργικές εργασίες πέρα από τους γενικότερους στόχους τους<sup>1</sup> στο μάθημα της Λογοτεχνίας μπορούν να δώσουν ερεθίσματα στους μαθητές για μια δημιουργική επαφή με άλλα έργα του συγγραφέα ή με άλλα λογοτεχνικά κείμενα ή ακόμα και με άλλες μορφές τέχνης, όπως λ.χ. τη μουσική και τη ζωγραφική.

---

<sup>1</sup> Βλ. *Γενικός οδηγός για την Αξιολόγηση των μαθητών της Α' Λυκείου*, σσ. 45-46.

Τέλος, οι ολιγόλεπτες γραπτές δοκιμασίες αποτελούν εναλλακτικό τρόπο εξέτασης στο μάθημα της ημέρας και μπορούν να αξιολογούν συγκεκριμένους στόχους, δεν πρέπει όμως να γίνεται κατάχρησή τους. Ως προς την ωριαία εξέταση, σημειώνουμε ότι μπορεί να γίνει και σε ευρύτερη ενότητα, π.χ. σε δύο κείμενα του ίδιου συγγραφέα ή σε περισσότερα έργα που ανήκουν στο ίδιο γραμματειακό είδος (π.χ. δημοτικά τραγούδια) ή σε έργα διαφορετικών λογοτεχνών, τα οποία μπορούν να εξεταστούν εκ παραλλήλου με παρεμφερή κείμενα.

Σχετικά με την ερμηνευτική προσέγγιση που ακολουθούμε στα κείμενα, θα θέλαμε να επισημάνουμε τα εξής: Στο σχεδιασμό των ερωτήσεων, ο οποίος γίνεται μετά από μελέτη της σχετικής με το έργο βιβλιογραφίας (την οποία παραθέτουμε στο τέλος του *Οδηγού Αξιολόγησης*), λαμβάνουμε υπόψη το είδος του λογοτεχνήματος, τη μορφή και το περιεχόμενό του ως αδιάσπαστη ενότητα, τις ιδιαιτερότητές του, καθώς και το «προσωπικό ύφος» του συγγραφέα, υπό την έννοια των στοιχείων που τον διαφοροποιούν από άλλους (ή από τον «κανόνα») διαμορφώνοντας έτσι, ανάλογα με το κείμενο, τους διδακτικούς μας στόχους.

Ως προς το ερμηνευτικό στάδιο της επεξεργασίας του κειμένου, που είναι και το δυσκολότερο, καθώς προϋποθέτει μια θεωρητική επάρκεια, προχωρούμε από τις διαπιστώσεις που συγκεντρώθηκαν στο προηγούμενο γραμματολογικό - ιστορικό στάδιο στην επισήμανση των αιτιοτήτων που σχηματίζουν το λογοτέχνημα. Η επιστημονική προσέγγιση της Λογοτεχνίας όμως, έργο καθαρά φιλολογικό και επίμοχθο, είναι βασικά θέμα ερμηνευτικής και μόνο αφού ολοκληρωθεί η ερμηνεία θα ακολουθήσει η κριτική επεξεργασία του κειμένου. Για το λόγο αυτό προσπαθήσαμε, με βάση και αφετηρία το ίδιο λογοτεχνικό έργο από τη μια και με τη βοήθεια εξωκειμενικών και διακειμενικών στοιχείων από την άλλη (βιογραφία συγγραφέων, ιστορικές, λογοτεχνικές, φιλοσοφικές και άλλες πηγές, συσχετισμός με κείμενα του ίδιου ή άλλου/ων συγγραφέα/ων), να συνθέσουμε ερωτήσεις ώστε το κείμενο να εξετάζεται από πολλές πλευρές και σε περισσότερα επίπεδα. Έτσι ένα μέρος των ερωτήσεων μπορούν να απαντηθούν με βάση την αρχική «πρόσληψη» του έργου από μια απλή ανάγνωση (π.χ. ενότητες, πρόσωπα, θέμα), ένα μέρος ερωτήσεων απαιτεί

κριτικότερη ματιά στο κείμενο (π.χ. σχέσεις προσώπων, στάσεις, κίνητρα) και άλλες ερωτήσεις διερευνούν τη βαθύτερη επικοινωνία του μαθητή με το κείμενο (π.χ. συμβολισμός, διακειμενικότητα, ιδέες, εποχή). Επιδίωξή μας είναι να υπάρχει διαβάθμιση στη δυσκολία των ερωτήσεων, ώστε οι συνάδελφοι να επιλέγουν όσες ανταποκρίνονται στο επίπεδο των μαθητών τους και στη δική τους προσέγγιση. Ενδεχόμενες επικαλύψεις ερωτήσεων οφείλονται στην επιθυμία μας να δώσουμε στο διδάσκοντα τη δυνατότητα να επιλέξει τον τύπο της ερώτησης που προτιμά.

Κλείνοντας το εισαγωγικό αυτό σημείωμα, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε θερμά τους συναδέλφους από όλη την Ελλάδα που μας έστειλαν ερωτήσεις, τις οποίες αξιοποιήσαμε στο τεύχος αυτό.

